

Η ενεργειακή αυτονομία παραμένει ζητούμενο

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Η ριζική αβεβαιότητα είναι το χαρακτηριστικό της νέας εποχής που εγκαινιάστηκε με τη δεύτερη θητεία του προέδρου Τραμπ, όμως η δίνη στην οποία έχει βυθιστεί η διεθνή οικονομία η επίθεση στο Ιράν είναι από κάθε άποψη πρωτοφανής. Η ισραηλινή επίθεση την περασμένη Τετάρτη στις ιρανικές εγκαταστάσεις του Νότιου Πارس (το μεγαλύτερο κοιτάσμα φυσικού αερίου στον κόσμο) και τα ιρανικά αντίποινα την επομένη στις καταριανές εγκαταστάσεις υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου στο Ρας Λαφάν (μεγαλύτερες στον κόσμο), οδήγησαν σε νέα εκτίναξη των τιμών στην Ευρώπη, που τώρα είναι διπλάσιες από ό,τι πριν από τρεις εβδομάδες.

Την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές ήταν ακόμη άγνωστη η έκβαση της Συνόδου Κορυφής των «27» στις Βρυξέλλες. Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα έχει ζητήσει «αποφασιστική και άμεση παρέμβαση για την προστασία νοικοκυριών και επιχειρήσεων», στο πρότυπο της ενεργειακής κρίσης του 2022, ενώ επίσης υποστηρίζει την πρόταση της ιταλικής κυβέρνησης για αναστολή του Συστήματος Εμπορίας Εκπομπών επειδή «επιβαρύνει υπέρμετρα την ανταγωνιστικότητα».

Ακούγονται πολύ φιλολαϊκά και τα δύο. Τα φαινόμενα όμως απαιτούν.

Ως γνωστόν, το 2022 η ελληνική κυβέρνηση ξόδεψε 4,9% του ΑΕΠ για να προστατεύσει επιχειρήσεις και νοικοκυριά από την εκτόξευση του κόστους της ενέργειας, πολύ περισσότερο από τα άλλα 40 κράτη-μέλη του ΟΟΣΑ: στη δεύτερη θέση με 2,8% του ΑΕΠ ισοβάθησαν η Ιταλία και η Πολωνία. Το μεγαλύτερο μέρος του κόστους των μέτρων της ελληνικής κυβέρνησης (2,7% του ΑΕΠ) καλύφθηκε από κοινοτικά κονδύλια, τα οποία έχουν θεσμοθετηθεί για άλλο σκοπό (δικαιη ενεργειακή μετάβαση). Το υπόλοιπο (2,2% του ΑΕΠ) προήλθε από εθνικούς πόρους – ποσό καθόλου ευκαταφρόνητο, αν αναλογιστούμε ότι παραμένουμε πρωταθλητές Ευρώπης στο δημόσιο χρέος (151% του ΑΕΠ). Όσο για τον «φιλολαϊκό» χαρακτήρα των μέτρων του 2022, η διανεμητική επίπτωσή τους ήταν αντιστρόφως προοδευτική: όσο πιο εύπορο το νοικοκυριό, τόσο μεγαλύτερο το όφελος.

Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Εκπομπών (γνωστό και ως «Χρηματιστήριο ρύπων»), είναι το πιο φιλελεύθερο από όλα τα εργαλεία περιβαλλοντικής πολιτικής: μειώνει τη ρύπανση στη βιομηχανία και την παραγωγή ενέργειας μέσω ενός ευέλικτου μηχανισμού τιμολόγησης των ρύπων. Παρά τις αδυναμίες του, το σύστημα αποδίδει

– γι' αυτό άλλωστε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προτείνει την επέκτασή του στη ναυτιλία και στις μεταφορές. Όπως σχολίαζε τις προάλλες ο Φεντερικό Φουμπίνι, αναπληρωτής διευθυντής της πάντα μετρημένης Cortiere della Sera, το αίτημα αναστολής του «Χρηματιστηρίου ρύπων» εκ μέρους της ιταλικής κυβέρνησης συνιστά ομολογία αποτυχίας: ο εθνικός στόχος θα έπρεπε να είναι η ανάκτηση της ενεργειακής αυτονομίας και ο περιορισμός των εισαγωγών καυσίμων από ασταθείς περιοχές του πλανήτη (Μέση Ανατολή, Βόρεια Αφρική), καθώς και από χώρες που ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν το ενεργειακό τους πλεονέκτημα για να εκβιάσουν γεωπολιτικά οφέλη εις βάρος της Ευρώπης. Στην τελευταία κατηγορία ο Φουμπίνι κατατάσσει όχι μόνο τη Ρωσία, αλλά δυνπτικά και τις ΗΠΑ.

Εμείς, πώς τα πάμε στον τομέα της ενεργειακής αυτονομίας; Χάρη στη θεαματική αύξηση της παραγωγής ηλιακής και αιολικής ενέργειας τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα έχει γίνει καθαρός εξαγωγέας ηλεκτρισμού. Όμως, το μερίδιο της παραγωγής ηλεκτρισμού στη συνολική κατανάλωση ενέργειας είναι μόνο 20% (όσο και το 2021). Στο σύνολο, η ενεργειακή εξάρτηση έχει επιδεινωθεί: το 2024 οι καθαρές εισαγωγές καυσίμων αντιπρο-

σώπευαν 78% των ενεργειακών αναγκών της χώρας (έναντι 74% το 2021). Καθώς υποχωρεί το μερίδιο της Ρωσίας, γιγαντώνεται εκείνο των ΗΠΑ: από εκεί προέρχονταν το 86% του υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου που φορτώθηκε στη Ρεβουθούσα Πέρυσι. Στην ίδια κατεύθυνση της εξάρτησης από τις ΗΠΑ κινείται η συμφωνία με την εταιρεία Chevron για εκμετάλλευση υδρογονοανθράκων νοτίως της Κρήτης και της Πελοποννήσου (η οποία κυρώθηκε την περασμένη εβδομάδα από τη Βουλή), καθώς και ο σχεδιασμός για τον Κάθετο Διάδρομο από την Αλεξανδρούπολη, όπου σχεδόν το 100% του φορτίου θα προέρχεται από τις ΗΠΑ. Πόσο συνετά είναι όλα αυτά;

Η εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα δεν βλάπτει μόνο την ενεργειακή αυτονομία της Ευρώπης και της Ελλάδας, βλάπτει επίσης την οικονομία. Μετά τη θεαματική πτώση του κόστους παραγωγής ηλιακής ενέργειας, ακολουθεί η ταχεία μείωση του κόστους αποθήκευσης. Το εθνικό συμφέρον επιβάλλει την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης, όχι την εγκατάλειψή της.

Ο κ. Μάνος Μασσαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Οικονομίας του **ELIAMEP**.